

І. В. ЛАНОВА, викладач,
Криворізький національний університет

ПОШУКИ Й УПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ЗАСОБІВ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Вища освіта України, увійшовши в Європейський освітній простір, неможлива без упровадження сучасних інноваційних технологій, спрямованих на виховання й навчання професіонала, здатного до пошуку та засвоєння нових знань, прийняття нестандартних рішень. Лише перехід від навчання під керівництвом і контролем викладача до самостійного засвоєння наукових знань, ефективна самостійна робота студентів забезпечать успіх цьому процесу.

Відомо, що більшість здобувачів вищої освіти першого курсу не володіють необхідними навичками та вміннями для успішного виконання самостійних завдань. Наявність цього явища можна пояснити багатьма причинами. Наведемо найголовніші з них. У здобувачів не сформована мотивація достатнього рівня до виконання самостійної роботи. За роки навчання в закладах середньої освіти вони лише певною мірою засвоїли навички та вміння опрацювання наукового й навчального текстів. А викладачі, плануючи завдання до самостійної роботи з певної дисципліни, на жаль, не завжди усвідомлюють цей аспект проблеми.

Однією з актуальних методичних проблем керування самостійною роботою здобувачів є розвиток вміння осмисленого читання навчального й наукового текстів. Студенти самостійно читають підручники та посібники, вивчають першоджерела для того, щоб успішно відповідати на практичних і семінарських заняттях, працювати над рефератами, готуватися до заліків та іспитів. Найбільше труднощів виникає під час читання наукових монографій і статей. На відміну від навчальних текстів підручників і посібників, наукові тексти не є адаптованими ані для навчальних цілей, ані до особливостей сприймання відповідної категорії здобувачів вищої освіти. Опрацьовуючи складний для сприймання текст, студенти не в змозі зрозуміти та усвідомити його, тому вдаються до механічного запам'ятовування визначення понять, формул тощо. Одержані таким чином знання не можна використати для доведення своєї думки, для розв'язання професійних завдань у майбутньому. Подібна навчальна робота не сприяє розвитку особистості студента.

Підручник, як найважливіший вид навчальної літератури, стисло містить основний навчальний матеріал з певної дисципліни, подає зміст наукових понять у чіткій системі. Більшість здобувачів переоцінює значення підручника, вважаючи, що він містить усе, що необхідно для складання заліку чи іспиту. Упродовж семестру такий студент час від часу звертається до підручника, особливо не намагаючись зрозуміти його текст, відкладаючи на сесійний період справжню роботу з ним. У такому разі відсутність систематичної роботи з підручником не виправдовує очікувань студента.

Для навчання методиці роботи з підручником корисним є такий спосіб: викладач за текстом підручника формулює запитання або завдання, які вимагають від студента-читача осмислення його змісту, розуміння логіки міркувань автора. Наприклад, можна використовувати такі завдання: «поясніть», «доведіть або спростуйте», «як на Вашу думку», «дайте характеристику», «виділіть», «розкрийте зміст поняття», «як пов'язані між собою» «зробіть висновок», «проаналізуйте» тощо. Особливо корисним після самостійної роботи студентів з літературою, на наш погляд, вважаємо порівняння змісту наукових понять, які подають автори різних підручників.

Однією з умов успішного оволодіння здобувачами навичок та вмінь самостійної роботи є поступове ускладнення завдань: від виконання за зразком до переосмислення інформації (складання плану, конспекту, тез, написання реферату тощо).

Самостійна робота здобувачів вищої освіти може бути успішною лише за умов одержання нових і корисних для студентів знань. Тому викладачеві потрібно постійно турбуватися про формування та підтримку інтересу студента до пізнання певної наукової інформації як дієвого мотиву його навчальної діяльності.